

PERĖJIMAS IŠ VĒLYVOJO LEDYNMEČIO Į HOLOCENĄ AMALVO EŽERO NUOSĖDŲ ŽIEDADULKIŲ SPEKTRUOSE

Rugilė Lalaitė

*Vilniaus universitetas, Chemijos ir geomokslų fakultetas, Geomokslų institutas, M. K. Čiurlionio g. 21/27, 03101
Vilnius, Lietuva*

Žiedadulkės yra svarbus paleoekologinės informacijos šaltinis. Analizuojant vėlyvojo ledynmečio nuosėdose esančių žiedadulkių taksonominę sudėtį, galima atkurti natūralią augalijos dinamiką, žmogaus veiklos požymius, aplinkos pokyčius, įskaitant ir klimato kaitą. Vienas iš ryškiausių klimatinių pokyčių, yra perėjimas iš vėlyvojo ledynmečio į holoceną. Vėlyvajam ledynmečiui buvo būdingas šaltas ir sausas klimatas, žemas vandens lygis, dirvodara ir pelkėdara vyko labai lėtai, vyko intensyvūs eroziniai procesai, vyravo atviras kraštovaizdis. Holocene pradėjo formotis miškai (beržynai ir pušynai). Ankstyvais holocenas pasižymėjo sausu, šiltesniu klimatu su šaltomis žiemomis ir vėsiomis vasaromis. Tačiau vis dar trūksta informacijos, kaip šis įvykis paveikė aplinką įvairiose pasaulio dalyse. Norint padidinti erdvinį duomenų detalumą, reikia daugiau paleoaplinkos duomenų iš skirtingų geografinių vietovių ir aplinkų. Šio laikotarpis nors yra aptinkamas žiedadulkių spektruose, dažniausiai yra padengiamas vos 1-3 nuosėdų mėginiais ir nėra naudojamas kaip nuoroda į aplinkos sąlygas. Tad detalios informacijos apie vėlyvojo ledynmečio ir holoceno ribą yra nedaug. Atliekant detalią Amalvo ežero nuosėdų žiedadulkių analizę, buvo išanalizuoti pirmieji trys mėginiai, dengiantys vėlyvojo ledynmečio pabaigos – holoceno pradžios ribą. Gauti duomenys leidžia daryti tam tikras išvadas apie aplinkos pokyčius tuo metu. Iš žiedadulkių duomenų galima pastebėti, jog lyginant su vėlyvuuoju ledynmečiu žiedadulkių koncentracija smarkiai padidėjo holoceno laikotarpiu. Holoceno laikotarpyje, medžių žiedadulkių padaugėjo 23 kartus, o žoliniu augalų žiedadulkių kiekis išliko panašus. Holocene buvo daugiau skirtingų rūšių žolinių augalų, o vėlyvajame ledynmetyje-toks pat kiekis bet mažiau skirtingų rūšių. Tyrimo vieta vėlyvojo driasos pabaigoje buvo ypač žolinga vieta kur galėjo augti tik pavieniai medžiai. Pakitus temperatūrai, bemiškės ar mažai medžių turinčios teritorijos apaugo medžiais (pagrindė beržais ir pušimis). Paprastai beržas greitai užima atvirus plotus, sudarydamas palankias sąlygas kitų medžių imigracijai, tad tai paaiškina į tyrimo vieta atsiradusių daug naujų augalų kaip guobos, drebulės, uosis, ir kt. .